

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgement in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgement shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

=====

ગુજરાત હાઈકોર્ટ, અમદાવાદ ખાતે

આર/સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલિકેશન નં. ૧૩૧૦૩/૨૦૨૧
વિથ
આર/સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલિકેશન નં. ૧૩૧૦૭/૨૦૨૧
વિથ
આર/સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલિકેશન નં. ૧૩૧૦૮/૨૦૨૧
વિથ
આર/સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલિકેશન નં. ૧૩૧૧૩/૨૦૨૧
વિથ
આર/સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલિકેશન નં. ૧૩૧૧૪/૨૦૨૧
વિથ
આર/સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલિકેશન નં. ૧૩૧૧૭/૨૦૨૧

મંજૂરી અને સહી માટે:

માનનીય ન્યાયમૂર્તિ શ્રી એ. એસ. સુપૈયા
અને

સહી/-

માનનીય ન્યાયમૂર્તિ સુશ્રી વૈભવી ડી. નાણાવટી

સહી/-

=====

રિપોર્ટિંગ માટે મંજૂર	હા	ના

=====

નિશિત પ્રભાતભાઈ દેસાઈ
વિરુદ્ધ

આસિ. રજિસ્ટ્રાર/પ્રેસિડેન્ટ, ઇન્કમ ટેક્સ એપેલેટ ટ્રિબ્યુનલ અને અન્ય

=====

ઉપસ્થિતિ:

અરજદાર(ઓ) નં. ૧ તરફે દર્શન આર. પટેલ(૮૪૮૬)
સામાવાળા – ખાતા તરફે શ્રી વરુણ કે. પટેલ સાથે શ્રી મૌનિલ ચાફિક
સામાવાળા(ઓ) નં. ૧ તરફે ડાયરેક્ટ સર્વિસ દ્વારા નોટિસ બજવણી

=====

કોરમ: માનનીય ન્યાયમૂર્તિ શ્રી એ. એસ. સુપૈયા

અને

માનનીય ન્યાયમૂર્તિ સુશ્રી વૈભવી ડી. નાણાવટી

તારીખ: ૧૩/૦૭/૨૦૨૬

સંયુક્ત મૌખિક ચુકાદો

(માનનીય ન્યાયમૂર્તિ શ્રી એ. એસ. સુપૈયા દ્વારા)

૧. રૂલ. વિદ્વાન સિનિયર સ્ટેવિંગ કાઉન્સેલ સંબંધિત સામાવાળા-ખાતા વતી
ઉપસ્થિત થાય છે અને રૂલની નોટિસની બજવણી માફ કરે છે.

૨. હાલની રિટ પિટિશનોમાં સંકળાયેલો મુદ્દો સામાન્ય હોવાથી, સંબંધિત
પક્ષકારોના વિદ્વાન વકીલોની સંમતિથી, આ બાબતો અંતિમ સુનાવણી માટે
લેવામાં આવે છે અને સ્પેશિયલ સિવિલ એપ્લિકેશન નં. ૧૩૧૦૩/૨૦૨૧ ને
મુખ્ય બાબત તરીકે ગણીને તેનો નિર્ણય કરવામાં આવે છે, કારણ કે સંબંધિત
પિટિશનોમાં સમાન મુદ્દો ઊભો થાય છે.

૩. મુખ્ય બાબતમાંથી લીધેલી હાલની રિટ પિટિશનો દાખલ કરવા તરફ દોરી
જતી ટૂંકી હકીકતો નીચે મુજબ છે: –

૪. અરજદારે ૨૫.૦૩.૨૦૦૮ ના રોજ રૂ. ૨,૬૫,૮૪૦/- ની કુલ આવક
દર્શાવતું આવકનું રિટર્ન દાખલ કર્યું હતું. સદર રિટર્નની ઇન્કમ-ટેક્સ એક્ટ,
૧૯૬૧ (ટૂંકમાં, “સદર અધિનિયમ”) ની કલમ ૧૪૩(૧) હેઠળ પ્રક્રિયા

કરવામાં આવી હતી. ત્યારબાદ, આકારણી અધિકારીએ ૩૦.૦૩.૨૦૧૫ ના રોજ સદર અધિનિયમની કલમ ૧૪૭બી સાથે વાંચતા કલમ ૧૪૩(૩) હેઠળ આકારણી હુકમ પસાર કર્યો હતો, જેમાં રૂ. ૩૪,૫૯,૬૭૫/- નો ઉમેરો કરવામાં આવ્યો હતો. અરજદારે કમિશનર ઑફ ઇન્કમ-ટેક્સ (અપીલ્સ) [સીઆઈટી(એ)] સમક્ષ અપીલ દાખલ કરી હતી. તા. ૦૩.૦૪.૨૦૧૭ ના હુકમ દ્વારા, સીઆઈટી(એ) એ અરજદારની અપીલ ફગાવી દીધી હતી.

૫. સીઆઈટી(એ) દ્વારા પસાર કરાયેલા હુકમથી નારાજ થઈને, અરજદારે ૦૮.૦૬.૨૦૧૭ ના રોજ ઇન્કમ ટેક્સ એપેલેટ ટ્રિબ્યુનલ (ટૂંકમાં, “સદર ટ્રિબ્યુનલ”) સમક્ષ અપીલ દાખલ કરી હતી. તા. ૨૭.૦૬.૨૦૧૯ ના હુકમ દ્વારા, ટ્રિબ્યુનલે અરજદાર દ્વારા દાખલ કરવામાં આવેલી અપીલ મંજૂર કરી હતી.

૬. ટ્રિબ્યુનલ દ્વારા પસાર કરાયેલા હુકમથી અસંતુષ્ટ થઈને, રેવન્યુએ આઈટીએ નં. ૧૪૦૭/અમદાવાદ/૨૦૧૭ માં ટ્રિબ્યુનલ દ્વારા પસાર કરાયેલા હુકમને રિકોલ/સુધારણા કરવા માટે મિસલેનિયસ એપ્લિકેશન નં. ૩૪૯/અમદાવાદ/૨૦૧૯ દાખલ કરી હતી. ટ્રિબ્યુનલે તા. ૨૮.૦૪.૨૦૨૧ ના હુકમ દ્વારા રેવન્યુ દ્વારા દાખલ કરાયેલી મિસલેનિયસ એપ્લિકેશન મંજૂર કરી હતી.

૭. ૧૭.૦૫.૨૦૨૧ ના રોજ, અરજદારે એમ.એ. નં. ૩૪૯/અમદાવાદ/૨૦૧૯ માં ટ્રિબ્યુનલ દ્વારા પસાર કરાયેલા હુકમ સામે મિસલેનિયસ એપ્લિકેશન નં. ૧૦૯/અમદાવાદ/૨૦૨૧ દાખલ કરી હતી, જેમાં રજૂઆત કરી હતી કે રેકર્ડ

પરથી કોઈ દેખીતી ભૂલ ન હોવા છતાં ટ્રિબ્યુનલે સદર અધિનિયમની કલમ ૨૫૪(૨) હેઠળ રેવન્યુની અરજી ભૂલભરેલી રીતે મંજૂર કરી હતી. એવી પણ રજૂઆત કરવામાં આવી હતી કે રેવન્યુએ, વાસ્તવમાં, આઈટીએ નં. ૧૪૦૭/અમદાવાદ/૨૦૧૭ માં ટ્રિબ્યુનલ દ્વારા પસાર કરાયેલા હુકમની પુનઃસમીક્ષા માંગીને ગુણદોષ પર બાબતની પુનઃ દલીલ કરી હતી.

૮. ટ્રિબ્યુનલે, તા. ૨૦.૦૭.૨૦૨૧ ના હુકમ દ્વારા, અરજદારની મિસલેનિયસ એપ્લિકેશન ફગાવી દીધી હતી. સદર હુકમ અરજદારને ૦૭.૦૮.૨૦૨૧ ના રોજ મળ્યો હતો. ટ્રિબ્યુનલે વધુમાં રજિસ્ટ્રીને ગુણદોષ પર નિર્ણય માટે આ બાબતને બોર્ડ પર મૂકવાનો નિર્દેશ આપ્યો હતો. મિસલેનિયસ એપ્લિકેશન નં. ૩૪૯/અમદાવાદ/૨૦૧૯ માં ટ્રિબ્યુનલ દ્વારા પસાર કરાયેલ તા. ૨૮.૦૪.૨૦૨૧ ના હુકમથી નારાજ થઈને, અરજદારે હાલની રિટ પિટિશન(ઓ) દ્વારા આ કોર્ટનો આશરો લીધેલ છે.

૯. અરજદારો તરફથી ઉપસ્થિત વિદ્વાન વકીલ શ્રી દર્શન પટેલે આ કોર્ટનું ધ્યાન સદર અધિનિયમની કલમ ૨૫૪(૨) ની જોગવાઈઓ તેમજ કમિશનર ઑફ ઇન્કમ ટેક્સ (આઈટી-જ), મુંબઈ વિરુદ્ધ મેસર્સ રિલાયન્સ ટેલિકોમ લિમિટેડ, [(૨૦૨૨) ૪૪૦ આઈટીઆર ૧] ના કેસમાં સુપ્રીમ કોર્ટના ચુકાદા તરફ દોર્યું છે. તેમણે રજૂઆત કરી છે કે ટ્રિબ્યુનલ પાસે સમગ્ર બાબતનો પુનઃ નિર્ણય કરવાની અને સદર અધિનિયમની કલમ ૨૫૪(૨) હેઠળ તેની સત્તાઓનો ઉપયોગ કરતી વખતે ગુણદોષ પર પસાર કરાયેલા તેના હુકમને રદ કરવાની કોઈ

સત્તા નથી, કારણ કે આવી સત્તાઓનો વ્યાપ માત્ર રેકર્ડ પરથી દેખીતી કોઈપણ ભૂલને સુધારવા પૂરતો મર્યાદિત છે. એવી રજૂઆત કરવામાં આવી છે કે ટ્રિબ્યુનલે તેનો ચુકાદો અને તા. ૨૭.૦૬.૨૦૧૯ નો હુકમ રદ કરવામાં ભૂલ કરી છે.

૧૦. ઉપરોક્ત રજૂઆતના જવાબમાં અને હાલની રિટ પિટિશનોનો વિરોધ કરતાં, વિદ્વાન સિનિયર સ્ટેવિંગ કાઉન્સેલ શ્રી મૌનિલ યાજ્ઞિક દ્વારા સહાયિત વિદ્વાન સિનિયર સ્ટેવિંગ કાઉન્સેલ શ્રી વરુણ પટેલે રજૂઆત કરી છે કે તા. ૨૮.૦૪.૨૦૨૧ ના વાદગ્રસ્ત હુકમમાં કોઈ હસ્તક્ષેપની જરૂર નથી, કારણ કે તે યોગ્ય રીતે પસાર કરવામાં આવ્યો છે.

૧૧. વિદ્વાન સિનિયર સ્ટેવિંગ કાઉન્સેલે આઈટીએ નં. ૧૪૦૭/અમદાવાદ/૨૦૧૭ અને સંબંધિત બાબતોમાં પસાર કરાયેલા તેના તા. ૨૭.૦૬.૨૦૧૯ ના હુકમમાં ટ્રિબ્યુનલ દ્વારા નોંધાયેલા તારણોનો ઉલ્લેખ કર્યો છે અને રજૂઆત કરી છે કે સદર હુકમ ખોટી હકીકતલક્ષી પૂર્વધારણા પર આગળ વધ્યો હતો એટલે કે આકારણી અધિકારી દ્વારા પુનઃઆકારણી પર, જે ઉચ્ચ સત્તાધિકારીના આદેશથી શરૂ કરવામાં આવી હતી. એવી દલીલ કરવામાં આવી છે કે સદર તારણ હકીકતલક્ષી રીતે ખોટું હતું. વધુમાં એવી દલીલ કરવામાં આવી છે કે, આઈટીએ નં. ૧૪૦૭/અમદાવાદ/૨૦૧૭ અને સંબંધિત બાબતોને મંજૂર કરતી વખતે, ટ્રિબ્યુનલ હકીકતોને તેના યોગ્ય પરિપ્રેક્ષ્યમાં મૂલવવામાં નિષ્ફળ રહી હતી. હુકમમાં રેકર્ડ પરથી સ્પષ્ટ ભૂલ હોવાથી, રેવન્યુએ સદર અધિનિયમની કલમ ૨૫૪(૨) હેઠળ અરજી દાખલ કરી હતી. તે મુજબ, એવી વિનંતી કરવામાં

આવી હતી કે ટ્રિબ્યુનલે સદર અધિનિયમની કલમ ૨૫૪(૨) હેઠળ દાખલ કરાયેલી મિસલેનિયસ એપિલિકેશનો મંજૂર કરીને તેના ચુકાદા અને હુકમને યોગ્ય રીતે રિકોલ અને રદ કર્યો હોવાથી, રિટ પિટિશનો મંજૂર કરી શકાય નહીં.

૧૨. અમે સંબંધિત પક્ષકારો તરફથી ઉપસ્થિત વિદ્વાન વકીલોને વિગતવાર સાંભળ્યા છે.

૧૩. ઉપરોક્ત હકીકતો અવિવાદિત છે. સી.આઈ.ટી. (અપીલ્સ) દ્વારા પસાર કરવામાં આવેલા તારીખ ૦૩.૦૪.૨૦૧૭ ના હુકમોથી નારાજ થઈને, અરજદારોએ આકારણી વર્ષ ૨૦૦૭-૦૮ થી આગળના વર્ષો સંબંધિત આઈ.ટી.એ. નં. ૧૪૦૭ થી ૧૪૧૨/એએચડી/૨૦૧૭ હેઠળ ટ્રિબ્યુનલ સમક્ષ અપીલ દાખલ કરી હતી. ટ્રિબ્યુનલે, સામસામેની રજૂઆતો નોંધ્યા પછી અને હકીકતોની વિગતવાર તપાસ કર્યા પછી, આખરે તેના હુકમના ફકરા નં. ૫ માં બે મુખ્ય મુદ્દાઓની ઓળખ કરી હતી અને તેના પર વિચારણા કરી હતી, જે નીચે મુજબ છે:—

“૫. સંબંધિત પક્ષકારોને સાંભળ્યા, રેકૉર્ડ પર ઉપલબ્ધ સંબંધિત સામગ્રીનું અવલોકન કર્યું. આ ચોક્કસ બાબતમાં મુખ્ય મુદ્દો એ છે કે શું વિદ્વાન આકારણી અધિકારીએ કાયદાની યોગ્ય પ્રક્રિયા અનુસાર એટલે કે ઉચ્ચ સત્તામંડળની મંજૂરી સાથે કલમ ૧૪૭ હેઠળ અધિકારક્ષેત્રનો ઉપયોગ કર્યો છે અને પરિણામે શું કારણ વિદ્વાન આકારણી અધિકારી દ્વારા સ્વતંત્ર રીતે બુદ્ધિ વાપરીને નોંધવામાં આવ્યું હતું કે તે ઉછીના સંતોષની નીપજ છે.”

૧૪. સદર અધિનિયમની કલમ ૧૪૭ અને ૧૫૧ ની જોગવાઈઓની તપાસ કર્યા પછી, ટ્રિબ્યુનલે નીચે મુજબ નોંધ્યું છે:—

“પેપર બુકના પાના ૩ પર દર્શાવેલ તા. ૨૪.૦૩.૨૦૧૭ ના આકારણી અધિકારી દ્વારા નોંધાયેલા કારણો હોવા સંબંધિત દસ્તાવેજો, અથવા પેપર બુકના પાના ૧ પર દર્શાવેલ સદર અધિનિયમની કલમ ૧૪૮ હેઠળ તા. ૨૭.૦૩.૨૦૧૪ ની નોટિસ જારી કરવાથી સદર અધિનિયમની કલમ ૧૪૮ હેઠળ કરદાતાની આકારણી ફરીથી ખોલવા માટે આકારણી અધિકારી દ્વારા એસીઆઈટી/જેસીઆઈટી પાસેથી મંજૂરી મેળવવાનો કોઈ સંકેત મળતો નથી, જોકે કલમ ૧૫૧ ની જોગવાઈના સંદર્ભમાં તે સદર અધિનિયમની કલમ ૧૪૮ હેઠળ કાર્યવાહી શરૂ કરવા માટેની પૂર્વશરત છે. તેનું પાલન ન કરવું એ એક એવી ખામી રહે છે જે સ્વીકાર્ય રીતે સુધારી શકાય તેવી નથી. અમને જણાય છે કે વિદ્વાન ડીઆર સુનાવણી દરમિયાન અમારી સમક્ષ રજૂ કરાયેલી દલીલના સમયે આ બાબતના આ ચોક્કસ પાસાનું ખંડન કરવામાં નિષ્ફળ રહ્યા હતા. તે બાબતને ધ્યાનમાં રાખીને પુનઃ ખોલવાના ખૂબ જ આધાર અથવા પાયાના અભાવમાં “ઉચ્ચ સત્તાધિકારીની મંજૂરી” સમગ્ર કાર્યવાહીને કાયદામાં શૂન્ય બનાવે છે અને તેથી તેને રદ કરવાપાત્ર છે.”

૧૫. સદર અધિનિયમની કલમ ૧૪૭ માં જોવા મળતા “માનવા માટેના કારણો” સંબંધિત બીજા મુદ્દા માટે, ટ્રિબ્યુનલે પણ તેની વિગતવાર ચર્ચા કરી છે, અને એવું તારણ નોંધવામાં આવ્યું છે કે સામગ્રી અને માન્યતાની રચના વચ્ચે સંબંધ અથવા જીવંત કડી હોવી આવશ્યક છે, અને એવું ઠરાવવામાં આવ્યું છે કે આકારણી અધિકારીએ સદર અધિનિયમની કલમ ૨૬૩ હેઠળની પુનરાવર્તન કાર્યવાહી પર સંપૂર્ણપણે આધાર રાખ્યો છે અને સ્વતંત્ર રીતે પોતાનું મગજ વાપર્યું નથી.

૧૬. રેકર્ડની તપાસ કર્યા પછી, ટ્રિબ્યુનલે આખરે ઠરાવ્યું કે રેકર્ડ પરની સામગ્રી અને આકારણી અધિકારી દ્વારા રચાયેલી માન્યતા વચ્ચે સંબંધ સ્થાપિત કરવા માટે જરૂરી માનવા માટેનું કારણ બનાવવા માટે કોઈ સામગ્રી ઉપલબ્ધ નથી. ટ્રિબ્યુનલે વધુમાં ઠરાવ્યું કે નોંધાયેલા કારણોએ આકારણી અધિકારી દ્વારા યોગ્ય મગજનો ઉપયોગ દર્શાવવો આવશ્યક છે.

૧૭. ટ્રિબ્યુનલે વધુમાં નોંધ્યું કે સ્થાવર મિલકતના વેચાણ સંબંધિત સીઆઈટી (અપીલ્સ) દ્વારા પસાર કરાયેલા હુકમો સિવાય, કરદાતાના કેસમાં આવક આકારણીમાંથી છટકી ગઈ હોવાનો અભિપ્રાય રચતી વખતે આકારણી અધિકારી દ્વારા રેકર્ડ પર અન્ય કોઈ માહિતી લાવવામાં આવી નથી.

૧૮. ટ્રિબ્યુનલે એવું પણ અવલોકન કર્યું કે આકારણી અધિકારી મહત્વપૂર્ણ વિગતો ધ્યાનમાં લેવામાં નિષ્ફળ રહ્યા છે, જેમ કે પ્રશ્નવાળી જમીનની વિગતો, જમીનની પ્રકૃતિ, તેની કરદાતાની માલિકીનો પુરાવો, કથિત વેચાણ સંબંધિત નક્કર દસ્તાવેજી પુરાવા, જેમાં રજિસ્ટર્ડ વેચાણ દસ્તાવેજ તેમજ વેચાણની તારીખનો સમાવેશ થાય છે, જે મૂડી નફો નક્કી કરવા માટે જરૂરી હતી. ટ્રિબ્યુનલના મતે, આવક આકારણીમાંથી છટકી ગઈ હોવાનું માનવા માટેના કારણો નોંધતી વખતે આકારણી અધિકારી દ્વારા આ પાસાઓ ધ્યાનમાં લેવા જોઈતા હતા.

૧૯. ત્યારબાદ ટ્રિબ્યુનલે સીઆઈટી (અપીલ્સ) દ્વારા પસાર કરાયેલા હુકમ તેમજ સુપ્રીમ કોર્ટના ચુકાદાઓની વિગતવાર ચર્ચા કરી અને આખરે ઠરાવ્યું કે સદર અધિનિયમની કલમ ૧૪૭ ના અર્થમાં આવક છટકી ગઈ નથી.

૨૦. ટ્રિબ્યુનલે એવું પણ નોંધ્યું છે કે આકારણી અધિકારી સદર અધિનિયમની કલમ ૧૫૧ ની જોગવાઈઓનું પાલન કરવામાં સ્વીકાર્ય રીતે નિષ્ફળ રહ્યા છે. ઉપરોક્ત અવલોકનો પર આધાર રાખીને, રેવન્યુએ સદર અધિનિયમની કલમ ૨૫૪(૨) હેઠળ ૨૦૧૯ ની મિસલેનિયસ એપ્લિકેશન નં. ૩૪૯ દાખલ કરી

હતી. એ નોંધવું મહત્વપૂર્ણ છે કે, સદર અવલોકનોના આધારે, રેવન્યુએ આકારણી ફરીથી ખોલવા સંબંધિત ગુણદોષ પર ટ્રિબ્યુનલના તારણોને પડકારવાનો પણ પ્રયાસ કર્યો હતો.

૨૧. આખરે, ટ્રિબ્યુનલે સંબંધિત ફરિયાદોમાં નીચે મુજબના ઉપરછદ્ધા અવલોકનો કરીને મિસલેનિયસ એપિલિકેશનો મંજૂર કરી હતી:—

“૬. એવું જણાય છે કે આકારણી વર્ષ ૨૦૦૯-૧૦ માટે શ્રી પ્રભાત કરશનભાઈ દેસાઈના સંબંધમાં સદર અધિનિયમની કલમ ૨૬૩ હેઠળની કાર્યવાહીનો ઉદ્દેશ ટ્રિબ્યુનલ દ્વારા તા. ૨૭.૦૬.૨૦૧૯ ના હુકમમાં કરવામાં આવ્યો છે. જોકે ૨૬૩ ની કાર્યવાહીની તપાસ કરવા પર ગુણદોષ અંગે કોઈ અવલોકન સદર હુકમ પરથી પ્રતિબિંબિત થતું નથી, ખાસ કરીને જે હકીકત રેવન્યુ દ્વારા તાત્કાલિક મિસલેનિયસ એપિલિકેશનમાં પાના ૨ પેરા (૧) થી આગળ ચોક્કસ નિવેદન દ્વારા રેકર્ડ પર મૂકવામાં આવી છે. આવી હકીકતોના વર્ણનને તેના યોગ્ય પરિપ્રેક્ષ્યમાં ધ્યાનમાં લેવાની જરૂર છે જે વિદ્વાન ટ્રિબ્યુનલ દ્વારા પસાર કરાયેલા સદર હુકમમાં પ્રતિબિંબિત થતી ન હતી. આમ, અમને રેવન્યુ દ્વારા દાખલ કરવામાં આવેલી અરજીમાં તથ્ય જણાય છે. ઉપરોક્ત અવલોકનના પ્રકાશમાં, હુકમ, તેથી, રિકોલ કરવામાં આવે છે. યોગ્ય સમયે સુનાવણી માટે આ બાબતને બોર્ડ પર મૂકવા રજિસ્ટ્રીને નિર્દેશ આપવામાં આવે છે.”

૨૨. આ તબક્કે, સદર અધિનિયમની કલમ ૨૫૪(૨) ની જોગવાઈઓ પુનઃપ્રસ્તુત કરવી યોગ્ય રહેશે, જે નીચે મુજબ વંચાય છે:

“કલમ ૨૫૪(૨) – એપેલેટ ટ્રિબ્યુનલના હુકમો

“એપેલેટ ટ્રિબ્યુનલ, જે મહિનામાં હુકમ પસાર કરવામાં આવ્યો હતો તે મહિનાના અંતથી છ મહિનાની અંદર કોઈપણ સમયે, રેકર્ડ પરથી દેખીતી કોઈપણ ભૂલને સુધારવાના ઉદ્દેશ્યથી, પેટા-કલમ (૧) હેઠળ તેના દ્વારા પસાર કરાયેલા કોઈપણ હુકમમાં સુધારો કરી શકે છે, અને જો કરદાતા અથવા આકારણી અધિકારી દ્વારા ભૂલ તેના ધ્યાને લાવવામાં આવે તો તેવો સુધારો કરશે:

પરંતુ શરત એ છે કે એવો સુધારો જે આકારણી વધારવાની અથવા રિફંડ ઘટાડવાની અથવા અન્યથા કરદાતાની જવાબદારી વધારવાની અસર ધરાવે છે તે આ પેટા-કલમ હેઠળ કરવામાં આવશે નહીં જ્યાં સુધી

એપેલેટ ટ્રિબ્યુનલે કરદાતાને તેમ કરવાના તેના ઇશાદાની નોટિસ આપી ન હોય અને કરદાતાને સાંભળવાની વ્યાજબી તક આપી ન હોય.”

૨૩. સદર અધિનિયમની કલમ ૨૫૪(૨) નો વ્યાપ અને પરિમાણ સુપ્રીમ કોર્ટ દ્વારા મેસર્સ રિલાયન્સ ટેલિકોમ લિમિટેડ (ઉપર મુજબ) ના કેસમાં તપાસવામાં આવ્યા છે. સદર અધિનિયમની કલમ ૨૫૪(૨) ની જોગવાઈઓ ધ્યાનમાં લીધા પછી, સુપ્રીમ કોર્ટે નીચે મુજબ ઠરાવ્યું છે:—

“૩.૧ અમે સદર અધિનિયમની કલમ ૨૫૪(૨) હેઠળ સત્તાઓનો ઉપયોગ કરીને મિસલેનિયસ એપ્લિકેશન મંજૂર કરતા અને તેના અગાઉના તા. ૦૬.૦૯.૨૦૧૩ ના હુકમને તેમજ તા. ૦૬.૦૯.૨૦૧૩ ના આઈટીએટી દ્વારા પસાર કરાયેલા મૂળ હુકમને રિકોલ કરતા આઈટીએટી દ્વારા પસાર કરાયેલા તા. ૧૮.૧૧.૨૦૧૬ ના હુકમ પર વિચારણા કરી છે.

૩.૨ આઈટીએટી દ્વારા પસાર કરાયેલા બંને હુકમોનું અવલોકન કર્યા પછી, અમારો એવો અભિપ્રાય છે કે આઈટીએટી દ્વારા તેના અગાઉના તા. ૦૬.૦૯.૨૦૧૩ ના હુકમને રિકોલ કરતો તા. ૧૮.૧૧.૨૦૧૬ નો હુકમ સદર અધિનિયમની કલમ ૨૫૪(૨) હેઠળની સત્તાઓના વ્યાપ અને પરિમાણની બહાર છે. સદર અધિનિયમની કલમ ૨૫૪(૨) હેઠળની અરજી મંજૂર કરતી વખતે અને તેના અગાઉના તા. ૦૬.૦૯.૨૦૧૩ ના હુકમને રિકોલ કરતી વખતે, એવું જણાય છે કે આઈટીએટીએ સમગ્ર અપીલ ગુણદોષ પર ફરીથી સાંભળી છે જાણે કે આઈટીએટી સી.આઈ.ટી. દ્વારા પસાર કરાયેલા હુકમ સામેની અપીલનો નિર્ણય કરી રહી હોય. સદર અધિનિયમની કલમ ૨૫૪(૨) હેઠળની સત્તાઓનો ઉપયોગ કરીને, એપેલેટ ટ્રિબ્યુનલ માત્ર રેકર્ડ પરથી દેખીતી કોઈપણ ભૂલને સુધારવાના ઉદ્દેશ્યથી સદર અધિનિયમની કલમ ૨૫૪ ની પેટા-કલમ (૧) હેઠળ તેના દ્વારા પસાર કરાયેલા કોઈપણ હુકમમાં સુધારો કરી શકે છે. તેથી, સદર અધિનિયમની કલમ ૨૫૪(૨) હેઠળની સત્તાઓ સીપીસીના ઓર્ડર ૪૭ રૂલ ૧ જેવી જ છે. સદર અધિનિયમની કલમ ૨૫૪(૨) હેઠળની અરજી પર વિચાર કરતી વખતે, એપેલેટ ટ્રિબ્યુનલે તેના અગાઉના હુકમની પુનઃ મુલાકાત લેવાની અને ગુણદોષ પર વિગતમાં જવાની જરૂર નથી. સદર અધિનિયમની કલમ ૨૫૪(૨) હેઠળની સત્તાઓ માત્ર રેકર્ડ પરથી દેખીતી કોઈપણ ભૂલને સુધારવા/દુરસ્ત કરવા માટે જ છે.

૪. હાલના કેસમાં, આઈટીએટી દ્વારા જ્યારે ૦૬.૦૯.૨૦૧૩ ના રોજ હુકમ પસાર કરવામાં આવ્યો ત્યારે એક વિગતવાર હુકમ પસાર કરવામાં

આવ્યો હતો, જેના દ્વારા આઈટીએટીએ રેવન્યુની તરફેણમાં ચુકાદો આપ્યો હતો. તેથી, સદર હુકમને સદર અધિનિયમની કલમ ૨૫૪(૨) હેઠળની સત્તાઓનો ઉપયોગ કરીને એપેલેટ ટ્રિબ્યુનલ દ્વારા રિકોલ કરી શકાયો ન હોત. જો કરદાતાનો એવો અભિપ્રાય હતો કે આઈટીએટી દ્વારા પસાર કરાયેલ હુકમ હકીકતો પર અથવા કાયદામાં ભૂલભરેલો હતો, તો તે કિસ્સામાં, કરદાતા માટે ઉપલબ્ધ એકમાત્ર ઉપાય હાઈકોર્ટ સમક્ષ અપીલ દાખલ કરવાનો હતો, જે કરદાતા દ્વારા હાઈકોર્ટ સમક્ષ પહેલેથી જ દાખલ કરવામાં આવી હતી, જેને કરદાતાએ તેના અગાઉના તા. ૦૬.૦૯.૨૦૧૩ ના હુકમને રિકોલ કરતા આઈટીએટી દ્વારા પસાર કરાયેલા તા. ૧૮.૧૧.૨૦૧૬ ના હુકમ પછી પાછી ખેંચી લીધી હતી. તેથી, હકીકતમાં, સદર અધિનિયમની કલમ ૨૫૪(૨) હેઠળની સત્તાઓનો ઉપયોગ કરીને પસાર કરવામાં આવેલ તેના અગાઉના તા. ૦૬.૦૯.૨૦૧૩ ના હુકમને રિકોલ કરતો આઈટીએટી દ્વારા પસાર કરાયેલ હુકમ સદર અધિનિયમની કલમ ૨૫૪(૨) હેઠળ આપવામાં આવેલી એપેલેટ ટ્રિબ્યુનલની સત્તાઓના વ્યાપ અને પરિમાણની બહાર છે. તેથી, તેના અગાઉના તા. ૦૬.૦૯.૨૦૧૩ ના હુકમને રિકોલ કરતો આઈટીએટી દ્વારા પસાર કરાયેલ તા. ૧૮.૧૧.૨૦૧૬ નો હુકમ ટકી શકે તેમ નથી, જેને હાઈકોર્ટે રદ કરવો જોઈતો હતો.

૫. હાઈકોર્ટ દ્વારા પસાર કરાયેલા વાદગ્રસ્ત ચુકાદા અને હુકમ પરથી એવું જણાય છે કે હાઈકોર્ટે એવું અવલોકન કરીને રિટ પિટિશનો ફગાવી દીધી છે કે (૧) રેવન્યુએ પોતે આઈટીએટી સમક્ષ કેસના ગુણદોષમાં વિગતવાર તપાસ કરી હતી અને પક્ષકારોએ વિગતવાર રજૂઆતો દાખલ કરી હતી જેના આધારે આઈટીએટીએ તેના અગાઉના હુકમને રિકોલ કરતો હુકમ પસાર કર્યો હતો; (૨) રેવન્યુએ એવી દલીલ કરી ન હતી કે આઈટીએટી તેનો મૂળ હુકમ આપ્યા પછી ફેક્ટસ ઓફિશિયો (કાર્ય સમાપ્ત) બની ગઈ હતી અને જો તેણે હુકમની પુનઃતપાસ/પુનઃમુલાકાત લેવી હોય, તો તે સદર અધિનિયમની કલમ ૨૫૪(૨) દ્વારા મંજૂર કરાયેલા મર્યાદિત હેતુ માટે જ હોવી જોઈએ; અને (૩) ગુણદોષનો નિર્ણય કદાચ ભૂલભરેલી રીતે થયો હોય પરંતુ આઈટીએટી પાસે અધિકારક્ષેત્ર હતું અને તેની સત્તાઓની અંદર તે ભૂલભરેલો હુકમ પસાર કરી શકે છે અને આઈટીએટી સમક્ષ આવા વાંધા ઉઠાવવામાં આવ્યા ન હતા.

૬. ઉપરોક્ત કોઈપણ કારણો કાયદામાં ટકી શકે તેવા નથી. માત્ર એટલા માટે કે રેવન્યુ કદાચ આઈટીએટી સમક્ષ કેસના ગુણદોષમાં વિગતવાર ગઈ હોય અને માત્ર એટલા માટે કે પક્ષકારોએ વિગતવાર રજૂઆતો દાખલ કરી હોય, તે આઈટીએટીને સદર અધિનિયમની કલમ ૨૫૪(૨) ની બહાર જઈને હુકમ પસાર કરવાનું અધિકારક્ષેત્ર આપતું નથી. ઉપર અવલોકન કર્યા મુજબ, સદર અધિનિયમની કલમ ૨૫૪(૨) હેઠળની સત્તાઓ માત્ર

રેકર્ડ પરથી દેખીતી ભૂલને સુધારવા અને/અથવા દુરસ્ત કરવા માટે જ છે અને તેનાથી આગળ નહીં.

એવા અવલોકનો પણ સ્વીકારી શકાય નહીં કે ગુણદોષ કદાચ ભૂલભરેલી રીતે નક્કી કરવામાં આવ્યા હોય અને આઈટીએટી પાસે અધિકારક્ષેત્ર હતું અને તેની સત્તાઓની અંદર તે તેના અગાઉના હુકમને રિકોલ કરતો હુકમ પસાર કરી શકે છે જે એક ભૂલભરેલો હુકમ છે. ઉપર અવલોકન કર્યા મુજબ, જો આઈટીએટી દ્વારા પસાર કરાયેલ હુકમ ગુણદોષ પર ભૂલભરેલો હતો, તો તે કિસ્સામાં, કરદાતા માટે ઉપલબ્ધ ઉપાય હાઈકોર્ટ સમક્ષ અપીલ દાખલ કરવાનો હતો, જે વાસ્તવમાં કરદાતા દ્વારા હાઈકોર્ટ સમક્ષ દાખલ કરવામાં આવી હતી, પરંતુ બાદમાં હાલના કેસમાં કરદાતાએ તે પાછી ખેંચી લીધી હતી.”

૨૪. સદર અધિનિયમની કલમ ૨૫૪(૨) ની જોગવાઈઓ, સદર જોગવાઈ પાછળ રહેલા કાયદાકીય ઈરાદા અને **મેસર્સ રિલાયન્સ ટેલિકોમ લિમિટેડ (ઉપર મુજબ)** ના કેસમાં સુપ્રીમ કોર્ટના ચુકાદાનું સંયુક્ત વાંચન એ બાબત સંપૂર્ણપણે સ્પષ્ટ કરે છે કે ટ્રિબ્યુનલ, સદર અધિનિયમની કલમ ૨૫૪(૨) હેઠળ તેની સત્તાઓનો ઉપયોગ કરતી વખતે, માત્ર એવી જ ભૂલો સુધારી શકે છે જે રેકર્ડ પરથી દેખીતી હોય. આવી સત્તાનો વ્યાપ કોડ ઓફ સિવિલ પ્રોસિજર, ૧૯૦૮ ના ઓર્ડર ૪૭ રૂલ ૧ હેઠળની સત્તા જેવો જ છે. ટ્રિબ્યુનલ તેના અગાઉના હુકમની પુનઃ મુલાકાત લઈ શકતી નથી અથવા ગુણદોષ પર બાબતનું પુનઃ મૂલ્યાંકન કરી શકતી નથી. સદર અધિનિયમની કલમ ૨૫૪(૨) હેઠળની સત્તા સંપૂર્ણપણે રેકર્ડ પરથી દેખીતી ભૂલને સુધારવા અથવા દુરસ્ત કરવા પૂરતી મર્યાદિત છે.

૨૫. સુપ્રીમ કોર્ટે અવલોકન કર્યું છે કે ટ્રિબ્યુનલ દ્વારા પસાર કરાયેલ મૂળ હુકમ એક વિગતવાર હુકમ હતો અને રેવન્યુ દ્વારા રજૂ કરવામાં આવેલી દલીલો

ધ્યાનમાં લીધા પછી અને ગુણદોષ પર બાબતની તપાસ કર્યા પછી આપવામાં આવ્યો હતો. વધુમાં એવું ઠરાવવામાં આવ્યું હતું કે માત્ર એટલા માટે કે રેવન્યુએ ટ્રિબ્યુનલ સમક્ષ કેસના ગુણદોષ પર વિગતવાર રજૂઆતો કરી હતી અથવા પક્ષકારોએ વિગતવાર લેખિત રજૂઆતો દાખલ કરી હતી, તે ટ્રિબ્યુનલને સદર અધિનિયમની કલમ ૨૫૪(૨) ના મર્યાદિત વ્યાપથી આગળ સત્તાઓનો ઉપયોગ કરવાનું અધિકારક્ષેત્ર આપશે નહીં. હાલની રિટ પિટિશનમાં અમારી સમક્ષ આ ૪ ચોક્કસ કેસ છે.

૨૬. સુપ્રીમ કોર્ટે વધુમાં ઠરાવ્યું છે કે એવી દલીલ કે ટ્રિબ્યુનલ તેના અગાઉના હુકમને એ આધાર પર રિકોલ કરી શકે છે કે બાબત ગુણદોષ પર ભૂલભરેલી રીતે નક્કી કરવામાં આવી હતી તે અસમર્થનીય છે. જો ટ્રિબ્યુનલ દ્વારા પસાર કરાયેલ હુકમ ગુણદોષ પર ભૂલભરેલો હોય, તો નારાજ પક્ષકાર માટે ઉપલબ્ધ યોગ્ય ઉપાય હાઈકોર્ટ સમક્ષ અપીલ દાખલ કરવાનો છે. આમ, રેવન્યુ માટે ઉપલબ્ધ એકમાત્ર ઉપાય ટ્રિબ્યુનલ દ્વારા પસાર કરાયેલા તા. ૨૭.૦૬.૨૦૧૯ ના મૂળ હુકમને પડકારતી હાઈકોર્ટ સમક્ષ ટેક્સ અપીલ દાખલ કરવાનો હતો કારણ કે સદર હુકમ હકીકતો અને કાયદા પર વિગતવાર ચર્ચા પછી ગુણદોષ પર પસાર કરવામાં આવ્યો છે.

૨૭. તે મુજબ, હાલની રિટ પિટિશનો સફળ થાય છે. મિસલેનિયસ એપિલકેશન્સ (એમ.એ. નં. ૩૨૬/અમદાવાદ/૧૯, ૩૨૭/અમદાવાદ/૧૯, ૩૨૮/અમદાવાદ/૧૯, ૩૪૯/અમદાવાદ/૧૯, ૩૫૦/અમદાવાદ/૧૯,

અને ૩૫૧/અમદાવાદ/૧૯) માં પસાર કરાયેલ તા. ૨૮.૦૪.૨૦૨૧ નો વાદગ્રસ્ત હુકમ કાયદેસર અમાન્ય ઠેરવી રદ કરવામાં આવે છે. પરિણામે, અરજદારોની તરફેણમાં આઈટીએ નં. ૧૪૦૭ થી ૧૪૧૨/અમદાવાદ/૨૦૧૭ માં પસાર કરાયેલ તા. ૨૭.૦૬.૨૦૧૯ નો હુકમ પુનઃસ્થાપિત કરવાનો હુકમ કરવામાં આવે છે. પરિણામે, હાલના અરજદારો દ્વારા દાખલ કરાયેલ મિસલેનિયસ એપ્લિકેશન નં. ૧૦૬ થી ૧૧૧/અમદાવાદ/૨૧ માં પસાર કરાયેલ તા. ૨૦.૦૭.૨૦૨૧ નો હુકમ ટકી શકશે નહીં જોકે તે કાયદાના સાચા સિદ્ધાંત પર પસાર કરવામાં આવ્યો છે.

૨૮. અમે **મેસર્સ રિલાયન્સ ટેલિકોમ લિમિટેડ (ઉપર મુજબ)** ના કેસમાં સુપ્રીમ કોર્ટ દ્વારા કરવામાં આવેલા સમાપન અવલોકનોને પણ અપનાવી શકીએ છીએ એટલે કે જો રેવન્યુ હાલના હુકમની પ્રાપ્તિની તારીખથી છ અઠવાડિયાના સમયગાળામાં ટેક્સ અપીલ દાખલ કરે છે, તો તેને કાયદા અનુસાર ધ્યાનમાં લેવામાં આવશે અને તેનો નિર્ણય કરવામાં આવશે. ઉપરોક્ત હદ સુધી રુલ પૂર્ણ કરવામાં આવે છે.

સહી / -
(એ. એસ. સુપૈયા, ન્યાયમૂર્તિ)

સહી / -
(વૈભવી ડી. નાણાવટી, ન્યાયમૂર્તિ)

મહેશ / ૩૭-૪૨

This is an AI-assisted translation.

=====

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ.

અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER:The translated judgement in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgement shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.